

Asko Leppilampi:

Samasta työstä parempi palkka

Opettajat tuntuvat olevan lähes liikuttavan yksimielisiä siitä, että kun luokkien oppilasmäärät lasketaan enintään 20:een, tilanne helpottuu ja ongelmat ratkeavat. Samanaikaisesti joku on laskenut, että jos erityisopetuksen tarve lisääntyy nykyistä vauhtia, ovat kaikki kohta erityisopetuksessa vuoteen 2032 mennessä. Tähän hätäavuksi leivottiin uusi erityisopetuslaki, jota vauhditetaan OPS-uudistuksella. Tämän seurauksena väitetään opettajien paperityön lisääntyvän huimasti, kun kohta jokaisesta oppilaasta täytyy vääntää HOPS. Osa opettajista ahdistuu lisätyöstä, toiset pelkäävät muutoksen tuomaa velvoitetta samanaikaisopetukseen ja yhteiseen suunnitteluun erityisopettajien kanssa. Mistä rahat luokkakokojen pienentämiseen ja opettajien tukemiseen/ohjaamiseen? Onko maailman paras koululaitos pattitilanteessa?

Olen omien kokemusteni ja nykyisen koulutus-/valmennustyöni kautta mielestäni melko hyvin perillä paitsi nykytilanteesta myös haasteiden ratkaisuvaihtoehdoista. Uskon vahvasti, että yhteistoiminnallisen oppimisen (YTO) ja johtamisen (YTJ) filosofiassa on avain ongelmien ratkaisuun. On selvää, että oikea ryhmäkoko auttaa opetus- ja kasvatustyössä, mutta mikä on oikea? Siinä missä opettaja pärjää parhaiten 20 lapsen kanssa, kollega selviää yhtä hyvin 30 oppilaan luokassa. Asiaan vaikuttavat oppilasaineksen lisäksi myös opetus- ja ennen kaikkea ryhmän ohjaamisen taidot. Hyvä opettaja osaa auttaa oppilaat toimimaan itseohjautuvissa ryhmissä ja järjestää oppimistilanteita, joissa oppijat keskustelevat rakentavan kriittisesti opittavista asioista. Hän osaa motivoida oppilaat sekä ohjata heidät tuntemaan itsensä ja tapansa oppia. Mitä enemmän oppijat ottavat vastuuta omasta ja muiden oppimisesta heterogeenisissä ja homogeenisissä vaihtuvissa pienryhmissä, sitä pienempi merkitys on luokkien ryhmäkoolla.

Mielestäni ryhmäkokojen pienentäminen ei ratkaise ongelmiamme, etenkin kun resurssit eivät riitä. Tälle todella kalliille ratkaisulle pitää olla olemassa vaihtoehtoja. Koska ryhmän koolla ei ole nykyisin käytännössä merkitystä opettajan palkkaukseen, jokainen haluaa luonnollisesti itselleen mahdollisimman pienen luokan. Voisiko ajatella, että tärkein TVA-palkkauksen kriteeri olisikin luokkakoko? Voisiko opettajien antaa päättää, minkä kokoisia ryhmiä he haluavat opettaa? Auttaisiko tämä ratkaisemaan myös erityisopetuslainsäädännön muutoksen mukanaan tuomat ongelmat?

Jokainen meistä innostuu kehittämisestä parhaiten silloin, kun huomaa siitä olevan hyötyä myös itselleen. Se ottaako hyödyn rahan vai pienemmän ryhmän muodossa, tulisi olla koulukohtaisesti sovittava asia. On selvää, että rehtorien ja opettajien tulee saada päättää miten tuntikehysresurssit käytetään, mutta voisiko opettajille maksaa palkkaa osin oppilasmäärän mukaan? Peruspalkan saisi esim. 20–22 oppilaan ryhmän mukaan, mutta jokainen sovittun määrän ylittävä oppilas toisi lisäystä opettajan palkkaan. Opettajat päättäisivät yhdessä pedagogisen johtajan kanssa **kyvyilleen ja taidoilleen sopivan luokkakoon**. Rehtorin vastuulle jäisi, ettei uudesta käytännöstä tulisi raha-automaatti, jolla opettajat nostavat palkkaansa. Parhaimmillaan muutos innostaisi opettajia jatkokoulutukseen sekä pedagogisiin keskusteluihin toistensa kanssa. On huomioitava, että työtavoilla on suurempi merkitys opetuksessa kuin luokkakoolla. Suuren luokan opettaminen vaatii erilaista toimintaa luokassa ja luokan ulkopuolella. Oppilaiden on otettava vastuuta paitsi omasta myös muiden käytöksestä. Tähän oppiminen vaatii opettajilta YTO:n filosofian mukaista toimintaa ja erittäin vaativia ryhmän ohjauksellisia taitoja. Täydennyskoulutuksen painopistettä tulisi mielestäni suunnata siihen paljon nykyistä enemmän.

Mikä olisi luokkien maksimikoko, paljonko tuo jyvitys olisi, miten huomioida erityiset oppijat jne., ovat neuvoteltavia asioita. Oleellista mielestäni on, että luokkakoon suurentamisesta säästyvät rahat ohjataan

TVA:n kautta suurempien luokkien opettajille ja loput samanaikaisopettajien palkkaukseen. Visioimani mallin mukaan luokkiin sidottujen opettajien tarve hyvissä kouluissa laskisi, opetuksen taso nousisi, oppilaat oppisivat entistä paremmin sosiaalisia taitoja ja hyvän opettajan palkka nousisi merkittävästi, jopa yli 500 €/kk. Vähenevän opettajatarpeen tuoman säästön ja opettajan merkittävän palkan nousun välisen erotuksen koulut voisivat käyttää esim. resurssiopettajien (= samanaikaisopettaja) tai koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen, nämäkin ilman ylimääräisiä kuluja nykytilanteeseen nähden.

Oleellista yhtälössä on, että asiansa ja suuremman luokan hallitsevalle opettajalle maksetaan TVA:n hengen mukaisesti ansaitsemansa parempi palkka, kuten osaajalle kuuluukin. Sivutuotteena tällainen käytäntö toisi potkua myös rehtorin ja opettajan välisiin arviointikeskusteluihin. Se ohjaisi rehtorin seuraamaan tarkasti opettajan toimintaa ja saadut kokemukset toimisivat seuraavan lukuvuoden neuvottelujen pohjana. Tämä mahdollistaisi myös sen, että rehtori ja kokeneemmat opettajat voisivat toimia nuoren opettajan mentorina tavoitteena entistä parempi ammattitaito, mielekäs luokkakoko ja osaamista vastaava palkka.

En unohda visiossani myöskään edistyneissä kouluissa jo vuosikymmeniä hyväksi havaittuja malleja, joissa rinnakkaisluokkien opettajat päättävät yhdistää luokkansa yhdeksi luokaksi. Tällainen toiminta on havaittu hyvin palkitsevaksi. Opettajat toimivat ajoittain samanaikaisopettajina, muodostavat ryhmiä tarpeen mukaan, käyttävät mielekkäällä tavalla koulunkäyntiavustajia apunaan ja sulauttavat erityisopettajat tarvittaessa ryhmään. Luovien opettajien mielikuvitus ja vahva ammattitaito kehittävät jatkuvasti uusia keinoja auttaa oppijoita entistä paremmiksi kansalaisiksi. Haluan jopa uskoa, että tässä saattaisi olla yksi avain myös lisääntyvän erityisopetustarpeen vähenemiseen ja erityisopettajien integroimiseen luokkaopetukseen, lähinnä yleisen tuen puolelle entistä mielekkäämmin. Kuulin vastikään hyvän viisauden, johon on hyvä lopettaa: ”Hyvin toimiva yleisopetus on parasta erityisopetusta.” Itse olen ilmaissut saman asian, että erityisopetuksen kehittäminen on lähinnä ennakointityötä, joka tapahtuu yleisopetuksessa (yleisen tuen piirissä) luokan-/aineenopettajien ja erityisopettajien tiiviissä yhteistyössä. Tällöin kaikkien ammattitaito huomioidaan ja hyödynnetään parhaalla mahdollisella tavalla, toisiaan aidosti kuunnellen ja kunnioittaen. Ja mikä parasta, kaikki oppivat ja kehittyvät, jopa oppilaatkin 😊.

Kirjoittajan yhteystiedot:

Asko Leppilampi, Rautellinkatu 11 as 4, 15140 Lahti, p. 0408322552

johdon ja henkilöstön valmentaja, opettajankouluttaja vuodesta 1975

asko@leppilampi.com

www.leppilampi.com